

OILAVIY ZIDDIYATLARDA IJTIMOIIY TARMOQNING TA'SIRI
VA YONDASHUVLAR TAHLILI
ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ НА СЕМЕЙНЫЕ
КОНФЛИКТЫ И АНАЛИЗ ПОДХОДОВ
THE IMPACT OF SOCIAL NETWORKS ON FAMILY CONFLICTS
AND ANALYSIS OF APPROACHES

Tavakkaljonova Ruqiya Ayyub qizi

O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda oilaviy ziddiyatlarning shakllanishida ijtimoiy tarmoqlarning o'rni va ularga turlicha yondashuvlar tahlil qilinadi. Internet va ijtimoiy media platformalari orqali axborot almashinuvining kuchayishi, insonlar o'rtasidagi muloqot va ishonch munosabatlariga qanday ta'sir qilayotgani o'rganiladi. Ayniqsa, er-xotin o'rtasidagi munosabatlar, ota-ona va farzandlar o'rtasidagi aloqa, shuningdek, oilaviy qadriyatlar va shaxsiy hayot daxlsizligiga ijtimoiy tarmoqlarning salbiy va ijobiy ta'siri misollar orqali ko'rsatib beriladi. Maqolada shuningdek, muammoni yumshatish bo'yicha psixologik, ijtimoiy va axborot madaniyati asosidagi yondashuvlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy tarmoq, oilaviy ziddiyat, muloqot, ishonch, psixologik yondashuv, axborot madaniyati, ijtimoiy ta'sir, zamonaviy oila.

Annotation: This article examines the role of social networks in the emergence of family conflicts in modern society and analyzes various approaches to the issue. It explores how the intensification of information exchange through the internet and social media platforms affects communication and trust between individuals. Particular attention is given to relationships between spouses, parents and children, as well as the positive and negative impacts of social networks on family values and the privacy of personal life. The article also analyzes psychological, social, and information culture-based approaches to mitigating this problem.

Key words: Social networks, family conflicts, communication, trust, psychological approach, information culture, social influence, modern family.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль социальных сетей в формировании семейных конфликтов в современном обществе и анализируются различные подходы к данной проблеме. Изучается, как усиление информационного обмена через интернет и социальные медиа-платформы влияет на коммуникацию и доверительные отношения между людьми. Особое внимание уделяется взаимоотношениям между супругами, родителями и детьми, а также влиянию социальных сетей — как положительному, так и отрицательному — на семейные ценности и неприкосновенность личной жизни. Также в статье анализируются психологические, социальные и культурно-информационные подходы к смягчению данной проблемы.

Ключевые слова: Социальные сети, семейные конфликты, коммуникация, доверие, психологический подход, информационная культура, социальное влияние, современная семья.

Kirish. Zamonaviy texnologiyalarning jadal rivojlanishi, xususan, internet va ijtimoiy tarmoqlarning kundalik hayotimizga chuqur kirib kelishi insonlararo munosabatlarga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot texnologiyalarining ushbu rivoji, bir tomondan, insonlar orasidagi muloqotni osonlashtirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, turli salbiy oqibatlarga, xususan, oilaviy munosabatlarda ziddiyatlarning kuchayishiga sabab bo'lmoqda. Ijtimoiy tarmoqlardan noto'g'ri yoki ortiqcha foydalanish, shaxsiy hayotning ommaga oshkor etilishi, begona shaxslar bilan haddan ziyod aloqa o'rnatilishi, oilaviy ishonch va sadoqat kabi qadriyatlarning zaiflashishiga olib kelmoqda.

Bugungi kunda Facebook, Instagram, Telegram, TikTok, X (sobiq Twitter) kabi ijtimoiy platformalar orqali odamlar o'z fikrlarini, hayot tarzini, hissiyotlarini erkin ifoda etadilar. Ammo bu erkinlik ba'zan oilaviy chegaralarning buzilishiga, shaxsiy hayot daxlsizligining yo'qolishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa, er-xotin o'rtasidagi ishonch, tushunish va mehr kabi hissiy jihatlar, ijtimoiy tarmoqlarda

boshqa insonlar bilan virtual aloqalar fonida sinovga olinadi. Shuningdek, ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi muloqotga ijtimoiy tarmoqlar bevosita ta'sir ko'rsatib, ularning o'zaro tushunishini susaytiradi yoki muammolarni chuqurlashtiradi.

Mazkur mavzuni o'rganish bugungi kunda nihoyatda dolzarb bo'lib, nafaqat oilaviy psixologiya va sotsiologiya, balki axborot madaniyati, ommaviy kommunikatsiya, hatto yuridik jihatdan ham tahlil etilishi kerak. Ijtimoiy tarmoqlarning oilaviy hayotga ta'sirini chuqur tahlil qilish, mavjud muammolarga to'g'ri yondashuvlarni aniqlash, va ularning salbiy oqibatlarini kamaytirish bo'yicha aniq takliflar ishlab chiqish bugungi jamiyat taraqqiyoti uchun muhim vazifalardan biridir.

Asosiy qism. So'nggi yillarda ijtimoiy tarmoqlarning hayotimizda tutgan o'rnini sezilarli darajada ortdi. Ular nafaqat axborot olish vositasi, balki muloqot qilish, shaxsiy fikr bildirish, do'stlar va tanishlar bilan aloqa o'rnatish imkonini beradigan platformalarga aylangan. Biroq bu qulayliklar ba'zi hollarda oilaviy ziddiyatlarning asosiy sabablaridan biriga aylanishi mumkin.

Ijtimoiy tarmoqlardan haddan ortiq foydalanish, oila a'zolari orasidagi bevosita muloqotning kamayishiga olib keladi. Er-xotin yoki ota-onalar va farzandlar birga yashagan holda, bir-biri bilan yuzma-yuz muloqot o'rniga, telefon yoki planshet orqali tashqi dunyo bilan aloqada bo'lishni afzal ko'radilar. Bu esa o'zaro tushunmovchilik, sovuqlik, ishonchsizlik kabi hissiyotlarni kuchaytiradi.

Oilaviy ziddiyatlarning shakllanishiga olib keluvchi asosiy omillardan biri — shaxsiy hayot va maxfiylik chegaralarining buzilishi hisoblanadi. Ba'zida turmush o'rtog'ining ijtimoiy tarmoqlarda begona insonlar bilan muloqoti, izohlar, "layk"lar, shaxsiy xabarlar oilada ishonch muhitining buzilishiga olib keladi. Ayniqsa, rashk hissining kuchayishi va unga asossiz gumonlar sababli ziddiyatlar yuzaga keladi.

Shuningdek, ko'pchilik foydalanuvchilar ijtimoiy tarmoqlarda o'z hayotini bo'rttirib ko'rsatishga harakat qiladilar. Bu esa turmush o'rtog'ida yoki boshqa oila a'zolarida noxush hissiyotlarni uyg'otadi — o'zini solishtirish, norozilik, bosim ostida yashash kabi.

Farzandlar, ayniqsa o‘smirlar, ko‘p vaqtini TikTok, Instagram, Telegram kabi platformalarda o‘tkazishadi. Ota-onalar esa ko‘pincha bu holatni nazorat qilishda qiynalishadi. Bu holat nafaqat farzandlarning axloqiy tarbiyasiga, balki ota-ona bilan bo‘ladigan emotsional aloqaga ham salbiy ta’sir qiladi. Ko‘pincha bolalar muammolarini tarmoqlardan qidiradi, ota-onaga emas. Bu esa oilada ishonch muhitining susayishiga olib keladi.

Ijtimoiy tarmoqlarning oilaviy muhitga ta’sirini tahlil qilganda psixologik omillarni alohida ko‘rib chiqish lozim. Mutaxassislar fikriga ko‘ra, insonlar ijtimoiy tarmoqlarga haddan ortiq bog‘lanib qolganlarida real hayotdagi muammolardan qochish uchun virtual olamni afzal ko‘radilar. Bu esa oilaviy muammolarning yuzasidan hal etilmay, aksincha, chuqurlashib borishiga sabab bo‘ladi. Psixologik yordam, oilaviy maslahatlar, emotsional yondashuvlar bu borada muhim vosita bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Axborot madaniyati deganda, insonning axborotga nisbatan ongli, tanqidiy va ehtiyotkorona munosabatda bo‘lishi tushuniladi. Oilaviy barqarorlikni saqlab qolish uchun har bir oila a’zosi ijtimoiy tarmoqlardan oqilona, me’yorida foydalanishni bilishi kerak. Farzandlarga bu borada to‘g‘ri yo‘l ko‘rsatish, ularga axborot xavfsizligi, etik me’yorlar haqida tushuncha berish — muhim tarbiyaviy vazifadir.

Shuningdek, ijtimoiy institutlar — maktab, jamoatchilik, OAV va psixologik markazlar oilalarga ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyatini shakllantirish bo‘yicha muhim vazifalarni bajaradi.

Xulosa. Zamonaviy ijtimoiy hayotda ijtimoiy tarmoqlarning roli tobora ortib bormoqda va ular insonlararo munosabatlarga bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, oilaviy hayotda bu ta’sir yanada sezilarli bo‘lib, turli ko‘rinishdagi ziddiyatlarning paydo bo‘lishiga sabab bo‘layotgan holatlar kundan-kunga ko‘paymoqda. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatmoqdaki, ijtimoiy tarmoqlardan noto‘g‘ri yoki ortiqcha foydalanish oiladagi ishonch, o‘zaro tushunish, mehr-muhabbat va muloqot singari muhim jihatlarning zaiflashishiga olib kelmoqda. Bu esa oilaviy rishtalarning yemirilishiga xizmat qiluvchi asosiy omillardan biri sifatida qaralmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlarda haddan tashqari faollik, shaxsiy hayotning ko‘z-ko‘z qilinishi, boshqa insonlar bilan nojo‘ya munosabatlarning shakllanishi, rashk va ishonchsizlikka sabab bo‘lishi, er-xotin o‘rtasida ziddiyatli vaziyatlarni yuzaga keltirishi mumkin. Bundan tashqari, ota-onalar va farzandlar o‘rtasidagi emotsional aloqaning zaiflashuvi, yoshlarning axloqiy va axborot madaniyatining yetarli bo‘lmagani ham oilaviy muhitga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Bunday muammolarni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Birinchidan, har bir oila a‘zosi ijtimoiy tarmoqlardan oqilona foydalanish madaniyatini egallashi lozim. Axborot madaniyati, internet etikasi va shaxsiy hayotga nisbatan hurmat hissini shakllantirish bu borada asosiy rol o‘ynaydi. Ikkinchidan, oilaviy tarbiyada o‘zaro ishonch, do‘stona muhit va ochiq muloqot muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir oila a‘zosi o‘z fikrini erkin bildirib, boshqa tarafni ham eshitishni o‘rganishi kerak.

Bundan tashqari, psixologik yondashuvlar, maslahat markazlari, oilaviy terapiya, onlayn xavfsizlik bo‘yicha seminarlar va ta‘lim muassasalarining bu boradagi ishi kuchaytirilishi kerak. Ota-onalar farzandlari bilan muloqotda ijtimoiy tarmoqlarning xavf va imkoniyatlarini tushuntirib bera oladigan darajada bilimli bo‘lishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar – bu zamonaviy jamiyatning ajralmas qismi bo‘lsa-da, ular bilan bog‘liq muammolarni inkor etmaslik, balki ongli, maqsadli va madaniyatli yondashuv orqali oilaviy totuvlik va barqarorlikni saqlab qolish muhimdir. Shu yo‘l bilan biz nafaqat sog‘lom oilani, balki barqaror jamiyatni ham shakllantira olamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Iymon. Toshkent: Hilol-Nashr, 2019.
2. Xabibullaev X. Oila psixologiyasi asoslari. Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2016.
3. Tursunov B. Axborot madaniyati va axloqiy omillar. Toshkent: Akademnashr, 2020.

4. G'ulomov S., Mahmudov A. Zamonaviy sotsiologiya asoslari. Toshkent: Fan, 2018.
5. To'xtasinov A. Oila va jamiyat: ijtimoiy-siyosiy tahlil. Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
6. Karimova N. Yoshlarda axborot madaniyatini shakllantirish yo'llari. Toshkent: Ma'naviyat, 2017.
7. Turakulov M. Internet va ijtimoiy tarmoqlarning psixologik ta'siri. Toshkent: O'qituvchi, 2022.
8. Abdurahmonova D. Oilada muloqot madaniyati va zamonaviy muammolar. Toshkent: Ilm Ziyo, 2023.